

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos apskaitos instituto
standartų tarybos 2003 m. gruodžio 10 d.
nutarimu Nr. 10

15-ASIS VERSLO APSKAITOS STANDARTAS „INVESTICIJOS Į ASOCIJUOTAS ĮMONES“

(Žin., 2004, Nr. 43-1437; Nr. 46 (atit.); 2005, Nr. 46-1532)

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šio standarto tikslas – nurodyti investicijų į asocijuotas įmones (investuotojo apskaitoje) apskaitos ir pateikimo finansinėje atskaitomybėje tvarką.

2. Šis standartas taikomas investicijų į asocijuotas įmones apskaitai, sudarant atskirą įmonės ir konsoliduotą įmonių grupės finansinę atskaitomybę.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Asocijuota įmonė – įmonė, kuriai kita įmonė (investuotojas) daro reikšmingą įtaką ir kuri nėra nei tos įmonės dukterinė įmonė, nei pagal jungtinės veiklos (partnerystės) sutartį veikianti įmonė, nei bendro pavaldumo įmonė.

Dukterinė įmonė – įmonė, kurią kontroliuoja kita įmonė.

Kontrolė – įmonės teisė daryti lemiamą įtaką kitai įmonei, valdyti ir veikti kitos įmonės finansinę ir ūkinę veiklą siekiant iš šios veiklos gauti naudos. Kontrolė gali būti tiesioginė ir netiesioginė.

Konsoliduota finansinė atskaitomybė – įmonių grupės finansinė atskaitomybė, sudaryta kaip vienos įmonės finansinė atskaitomybė.

Nuosavybės metodas – apskaitos metodas, kai investicija į akcijas jų įsigijimo metu užregistruojama akcijų įsigijimo savikaina, o vėliau jos vertė padidinama (sumažinama), atsižvelgiant į investuotojui tenkančios įmonės, į kurią investuota, grynojo turto dalies pasikeitimus, įvykusius po įsigijimo. Investuotojo pelno (nuostolių) ataskaitoje parodoma investuotojui tenkanti įmonės, į kurią investuota, grynojo pelno (nuostolių) dalis.

Reikšminga įtaka – galimybė nekontroliuojant įmonės dalyvauti priimant finansinės ir ekonominės veiklos sprendimus. Dažniausiai reikšminga įtaka yra tada, kai įmonė turi kitos įmonės akcijų, suteikiančių ne mažiau kaip 20 procentų balsų visuotiniame akcininkų susirinkime.

Prestižas – suma, kuria įgijėjo sumokėta kaina viršija įsigytos įmonės grynojo turto dalies vertę ir iš kurios įgijėjas tikisi gauti ekonominės naudos ateityje.

Savikainos metodas – apskaitos metodas, kai investicijos užregistruojamos apskaitoje įsigijimo savikaina. Pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomi tik dividendai ar kitos tiesioginės išmokos, gautos paskirsčius įmonės, į kurią investuota, grynąjį pelną.

III. REIKŠMINGOS ĮTAKOS NUSTATYMAS

3. Reikšminga įtaka gali būti pripažįstama, jeigu yra vienas ar keli šių požymių:

3.1. galimybė atstovauti įmonės valdymo organuose;

- 3.2. dalyvaujama nustatant įmonės veiklos politiką;
- 3.3. keičiamasi vadovaujančiais darbuotojais;
- 3.4. teikiama svarbi techninė informacija;
- 3.5. sudaromi reikšmingi sandoriai tarp investuotojo ir tos įmonės, į kurią investuota.

IV. FINANSINĖ ATSKAITOMYBĖ

4. Investicijos į asocijuotą įmonę finansinėje atskaitomybėje parodomos taikant nuosavybės metodą, išskyrus atvejus, kai šios investicijos įsigytos numatant jas perparduoti arba asocijuotos įmonės veiklai taikomi reikšmingi apribojimai.

5. Investuotojas, kuris turi dukterinių įmonių ir sudaro konsoliduotą finansinę atskaitomybę, savo atskiroje finansinėje atskaitomybėje investicijas į dukterines įmones parodo taikydamas nuosavybės metodą.

6. Jei akcijos įsigytos numatant jas perparduoti, investicijos į tokias akcijas apskaitoje užregistruojamos ir finansinėje atskaitomybėje parodomos taikant savikainos metodą.

7. Jei įmonės, į kurią investuota, veiklai taikomi reikšmingi ilgalaikiai apribojimai, dėl kurių investuotojo sprendimai negali būti įgyvendinti, investicijų apskaitai turi būti taikomas savikainos metodas.

8. Investuotojas nustoja taikyti nuosavybės metodą nuo tada, kai:

8.1. nebeturi reikšmingos įtakos asocijuotoje įmonėje, nors tebeturi visas turėtas akcijas ar jų dalį;

8.2. atsiranda reikšmingų įmonės, į kurią investuota, veiklos apribojimų, dėl kurių suvaržoma jos galimybė įgyvendinti investuotojo sprendimus.

V. NUOSAVYBĖS METODAS

9. Investuotojas, kuris gali daryti reikšmingą įtaką įmonėje, į kurią investuota, yra iš dalies atsakingas už jos veiklos rezultatus. Tokiu atveju dividendų pajamos neparodo tikrojo investuotojo įmonės veiklos rezultato, investicijos pelningumo. Todėl investuotojas, galintis daryti reikšmingą įtaką, investicijas finansinėje atskaitomybėje turi parodyti taikydamas nuosavybės metodą.

10. Nuosavybės metodas pradedamas taikyti nuo tos datos, kai įmonė, į kurią investuota, atitinka asocijuotos įmonės apibrėžimą.

11. Investicijos pirminio pripažinimo metu apskaitoje užregistruojamos įsigijimo savikaina. Vėliau – 14-ojo verslo apskaitos standarto „Verslo jungimai“ nustatyta tvarka. Balanse prestižas atskirai nerodomas – jis yra investicijų į asocijuotą įmonę sumos dalis.

12. Prestižas amortizuojamas per įmonės nustatytą laikotarpį. Amortizacijos suma koreguojama investicijų į asocijuotą įmonę vertė.

13. Investuotojas, sudarydamas savo finansinę atskaitomybę, į ją įtraukia dalį asocijuotos įmonės veiklos rezultatų, apskaičiuotų tą pačią datą, kurią sudaryta investuotojo finansinė atskaitomybė.

14. Jei investuotojas ir asocijuota įmonė turi reikšmingų tarpusavio sandorių, iš šių sandorių investuotojui tenkanti pelno ar nuostolių dalis apskaičiuojant investicijų vertę turi būti eliminuojama.

15. Jei asocijuotos įmonės finansinės atskaitomybės ir investuotojo finansinės atskaitomybės datos skiriasi, asocijuota įmonė investuotojo tikslams turi parengti kitą finansinę atskaitomybę.

16. Jei negalima parengti asocijuotos įmonės finansinės atskaitomybės tą pačią kaip ir investuotojo finansinės atskaitomybės datą, investuotojas gali naudoti ir kitos datos finansinės atskaitomybės duomenis. Laikantis pastovumo principo, laikotarpis nuo investuotojo finansinės atskaitomybės iki asocijuotos įmonės finansinės atskaitomybės sudarymo datų turi būti pastovus.

17. Jei investuotojo ir asocijuotos įmonės finansinės atskaitomybės datos skirtingos, turi būti koreguojami visi reikšmingi sandoriai, kurie įvyko per laikotarpį nuo investuotojo iki asocijuotos įmonės finansinių atskaitomybių sudarymo datų.

18. Jei investuotojas ir asocijuota įmonė taiko skirtingą apskaitos politiką, investuotojas, naudodamas asocijuotos įmonės finansinės atskaitomybės duomenis, turi atlikti atitinkamus koregavimus.

19. Jei asocijuota įmonė turi neapmokėtų dividendų, tenkančių privilegijuotosioms akcijoms su kaupiamuoju dividendu, kurios priklauso kitiems investuotojams, investuotojas, apskaičiuodamas savo pelno ar nuostolių dalį, turi atsižvelgti į šių dividendų sumą, nesvarbu, ar dividendai buvo paskelbti, ar ne.

20. Jei taikant nuosavybės metodą investuotojo nuostolių dalis asocijuotoje įmonėje viršija jo investicijų balansinę vertę, investuotojas pripažįsta nuostolių sumą, lygią savo investicijų vertei. Investicijos parodomos nuline verte. Jei investuotojas išsipareigoja iš dalies padengti asocijuotos įmonės nuostolius ar prisiima kitų išsipareigojimų, o investicijų vertė jau lygi nuliui, apskaitoje užregistruojamas išsipareigojimas. Jei išsipareigojimo padengti nuostolius ir kitų išsipareigojimų nėra, nuostoliai, viršijantys investicijų vertę, užregistruojami užbalansinėse sąskaitose.

21. Tada, kai asocijuotos įmonės veikla tampa pelninga, investuotojas pradeda rodyti savo finansinėje atskaitomybėje pelno dalį tik padengęs užbalansinėse sąskaitose užregistruotus nuostolius.

22. Investicijos, apskaitoje užregistruotos nuosavybės metodu, finansinėje atskaitomybėje turi būti priskiriamos ilgalaikiam finansiniam turtui.

23. Atskiroje investuotojo finansinėje atskaitomybėje investuotojui priklausanti asocijuotos įmonės pelno ar nuostolių dalis pelno (nuostolių) atskaitoje turi būti parodyta atskiroje finansinės ir investicinės veiklos eilutėje.

VI. SAVIKAINOS METODAS

24. Taikant savikainos metodą, investicijos į asocijuotą įmonę apskaitoje užregistruojamos išsigijimo savikaina. Išsigijimo savikaina koreguojama tik tais atvejais, kai investicijų atsiperkamoji vertė sumažėja. Investicijų vertės sumažėjimas apskaitoje užregistruojamas 23-iojo verslo apskaitos standarto „Turto vertės sumažėjimas“ nustatyta tvarka.

25. Taikant savikainos metodą, iš asocijuotos įmonės gauti dividendai ar kitos tiesioginės išmokos pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos pajamomis ir parodomos pelno (nuostolių) atskaitoje.

VII. INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS FINANSINĖJE ATSKAITOMYBĖJE

26. Finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte turi būti pateikta ši informacija:

26.1. asocijuotų įmonių sąrašas;

26.2. investuotojo dalis asocijuotos įmonės kapitale procentais ir balsų, kuriuos suteikia turimos akcijos, skaičius, jei jis skiriasi nuo visų turimų akcijų skaičiaus;

26.3. jei investicijos į asocijuotą įmonę į apskaitą įtraukiamos savikainos metodu, nurodyti priežastis dėl kurių nebuvo taikomas nuosavybės metodas;

26.4. nuostoliai, jei užbalansinėse sąskaitose yra užregistruoti nuostoliai, susiję su asocijuota įmone.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Šis standartas turi būti taikomas sudarant 2004 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinę atskaitomybę.

28. Jeigu investuotojas įsigijo asocijuotos įmonės akcijas iki ataskaitinio laikotarpio, kuriuo buvo pradėtas taikyti šis standartas, ir jų apskaitai netaikė nuosavybės metodo, pirmą kartą taikydamas šį standartą, skirtumą tarp investicijos įsigijimo savikainos ir investuotojui tenkančios asocijuotos įmonės grynojo turto dalies jis gali apskaičiuoti remdamasis ataskaitinio laikotarpio, kuriuo buvo pradėtas taikyti šis standartas, pradžios duomenimis. Šio skirtumo suma koreguojama investicijos balansinė vertė. Atitinkamai koreguojamas nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai), registruojant ataskaitinių metų pelno (nuostolių) ataskaitoje nepripažintą pelną (nuostolius). Šis pelnas (nuostoliai) parodomas ataskaitinio laikotarpio nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitoje.

Standartas papildytas punktu:

Nr. VAS-2, 2005-04-04, Žin., 2005, Nr. 46-1532 (2005-04-09)